

5. Закон України «Про освіту» // Освіта в Україні. Нормативна база / Пашутинський Є. К. – К.: КНТ, 2007. – С.8-41.
6. Майборода В. К. Вища педагогічна освіта в Україні: історія, досвід, уроки. – К.: Либідь, 1992.
7. Луговий В. І. Педагогічна освіта в Україні: структура, функціонування, тенденції розвитку / За заг. ред. акад. О. Г. Мороза. – К.: МАУП, 1994. – 196с.
8. Вища освіта в Україні: Навч. посіб. / В. Г. Кремень, С. М. Ніколаєнко, М. Ф. Степко та ін.; За ред. В. Г. Кременя, С. М. Ніколаєнка. – К.: Знання, 2005. – 327 с.
9. Табачник Д. Про підсумки діяльності вищих навчальних закладів у 2009 році та основні завдання на 2010 рік // Освіта. – 2010. – № 19-20. – С.2.

Стаття надійшла до редакції 8.11.2010 р.

УДК 371.2(09)

Токуєва Н. В.

викладач

Полтавська державна аграрна академія

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНИМИ ІНТЕРНАТНИМИ ЗАКЛАДАМИ У ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ М. АНДРІЄВСЬКОГО

У статті розкриваються основні ідеї відомого педагога, директора Гадяцької середньої школи-інтернату імені Є. П. Кочергіна Полтавської обласної ради М. Андрієвського щодо особливостей управління загальноосвітніми інтернатними закладами у контексті розвитку теорії і практики управлінської діяльності в галузі освіти в другій половині ХХ століття.

Ключові слова: *школознавство, управлінська діяльність, загальноосвітня школа-інтернат, навчально-виховний процес, педагогічний колектив, всебічне й гармонійне виховання особистості.*

В статье раскрываются основные идеи известного педагога, директора Гадячской средней школы-интерната имени Е. П. Кочергина Полтавского областного совета М. Андриевского относительно особенностей управления общеобразовательными интернатными заведениями в контексте развития теории и практики управленческой деятельности в области образования во второй половине XX столетия.

Ключевые слова: *школоведение, управленческая деятельность, общеобразовательная школа-интернат, учебно-воспитательный процесс, педагогический коллектив, всестороннее и гармоничное воспитание личности.*

The article describes the basic ideas of the famous educator, the headmaster of Gadyach secondary boarding school named after E. P. Kochergin of Poltava Regional Council M. Andriyevskiy regarding the management features of the secondary boarding educational facilities in the context of the development of the management behaviour theory and practice in the field of education in the second half of the twentieth century.

Keywords: *school organization, management behaviour, boarding school, educational process, teaching staff, full and harmonious upbringing of the individual.*

На сучасному етапі реформування галузі освіти українська педагогічна думка розробляє шляхи модернізації управлінської системи школи, яка повинна забезпечити реалізацію державної освітньої політики. Аналіз наукових досліджень показує, що проблеми управління навчальними заклада-

ми України, у тому числі й загальноосвітніми школами-інтернатами, вимагають пошуку нових підходів до організації відповідного освітнього середовища. Необхідною умовою вирішення цих складних завдань є глибоке вивчення, творче осмислення і використання у практиці досвіду минулого.

Мета даної статті полягає в тому, щоб вивчити та проаналізувати новаторські підходи до управлінської діяльності в інтернатних закладах освіти відомого педагога, Героя Соціалістичної Праці, заслуженого вчителя України Михайла Костянтиновича Андрієвського (1922-1998 рр.). Упродовж 36 років (з 1962 р. по 1998 р.) М. Андрієвський працював директором Гадяцької середньої школи-інтернату імені Є. П. Кочергіна Полтавської обласної ради. Завдяки глибокому розумінню завдань навчально-виховної діяльності інтернатних закладів освіти, високій управлінській компетентності, спілкуванню з видатними педагогами В. Сухомлинським, О. Захаренком, М. Андрієвський за короткий час перетворив Гадяцьку школу-інтернат на зразковий навчальний заклад, що став центром передового педагогічного досвіду не лише в Україні, а й за її межами.

У зв'язку з цим ми ставимо такі завдання: визначити й охарактеризувати теоретичні основи ідей М. Андрієвського щодо управління загальноосвітнім закладом інтернатного типу у контексті стагнаційних і кризових тенденцій розвитку теорії і практики управлінської діяльності в галузі освіти, характерних для другої половини ХХ століття; вивчити організаційно-педагогічні засоби реалізації його новаторського підходу до управлінської діяльності в Гадяцькій школі-інтернаті. Значимість науково-практичного доробку М. Андрієвського полягає не лише в отриманні об'єктивної оцінки розвитку теорії управління певного періоду, а й у можливості його використання для вирішень освітянських проблем сьогодення.

Вихідні концептуальні положення щодо управління навчально-виховним процесом у загальноосвітніх школах-інтернатах запропоновано в Конституції України, у Законах України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», у Національній програмі «Освіта (Україна ХХІ століття)», у «Положенні про загальноосвітній навчальний заклад», у «Положенні про дитячі будинки і загальноосвітні школи-інтернати для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування», у «Положенні про загальноосвітню школу-інтернат та загальноосвітню санаторну школу-інтернат», інших нормативно-правових документах. У них визначено, що керівник інтернатного закладу освіти організовує, спрямовує і координує навчально-виховний процес згідно Державного стандарту початкової, базової і повної загальної середньої освіти, забезпечує контроль за виконанням навчальних планів і програм, за рівнем навчальних досягнень вихованців, створює необхідні умови для організації безпечної життєдіяльності учнів, проведення позаурочної та позашкільної роботи тощо. [1, с. 15]. Найважливішим компонентом діяльності інтернатних закладів є забезпечення адаптації, самореалізації, розвитку вихованців як в умовах школи-інтернату, так і в реалі-

ях життєвого простору, їхня підготовка до повноцінного самостійного життя і трудової діяльності.

Наукові дослідження А. Аблятипова, А. Наточія, Н. Огренич, В. Покася, В. Семенюка, В. Слюсаренка, Л. Токарук, що прямо чи опосередковано стосувалися питань управління інтернатними закладами освіти, виявили процеси змін управлінської парадигми відповідно до розвитку суспільства в цілому, визначили основні тенденції розвитку і дали об'єктивну оцінку стану теорії управління на основних етапах її становлення.

На час створення мережі шкіл-інтернатів для дітей-сиріт, дітей із неповних сімей і дітей, для виховання яких були відсутні умови в родинях, коли панування командно-адміністративної системи управління суспільством не тільки не сприяло розвитку системи освіти та управління нею, а й гальмувало цей процес, керівництво освітніми закладами інтернатного типу здійснювалося на основі комуністичних принципів управління, близьких по своїй суті до адміністративних.

15 вересня 1956 року ЦК КПРС і Радою Міністрів СРСР були видані постанови «Про організацію шкіл-інтернатів» і «Про заходи, зв'язані з організацією шкіл-інтернатів», котрі визначили конкретні шляхи створення матеріальної бази шкіл-інтернатів, забезпечення фінансування будівництва приміщень, коштів для придбання навчально-виховного і побутового обладнання тощо. У лютому 1957 року ЦК КП України обговорював питання про хід виконання постанови ЦК КП України і Ради Міністрів Української РСР від 29 червня 1956 року «Про організацію шкіл-інтернатів в Українській РСР», виявив суттєві недоліки в їх діяльності і визначив практичні заходи, направлені на удосконалення всієї роботи шкіл-інтернатів. У постанові ЦК КП України особлива увага зверталася на необхідність покращити керівництво школами-інтернатами, зміцнити навчально-матеріальну базу, активізувати роботу з педагогічними кадрами інтернатних закладів, підвищити якість навчально-виховної роботи і підготовки учнів до практичної діяльності в різних галузях виробництва. 20-22 березня 1957 року була проведена республіканська нарада директорів шкіл-інтернатів і завідуючих обласних відділів народної освіти, на якому обговорювалися перші підсумки роботи й найближчі задачі шкіл-інтернатів Української РСР. На допомогу педагогічним колективам інтернатних закладів Міністерство освіти УРСР підготувало до друку збірник керівних матеріалів і методичних вказівок щодо питань навчально-виховної роботи в установах інтернатного типу.

Науково-практичні підвалини змісту, форм і методів навчально-виховного процесу в інтернатних закладах освіти були виокремлені в працях: М. Алпатова, А. Бондаря, В. Гмурмана, С. Коваленка, М. Колмакової, С. Литвинова, М. Миронова, Б. Мельниченка, Н. Мясковської, А. Поскрипко, Л. Спіріна, І. Хазана, А. Шагова. Саме ними в системі управління інтернатними закладами були визнані наступні дієві методи роботи: чітка постановка завдань перед колективом педагогів, обслуговуючого персона-

ду, учнів; аналіз навчально-виховної роботи, що дає можливість керівникові виявити позитивне і негативне, визначити причини недоліків, надати потрібну допомогу; колективне та індивідуальне інструктування педагогів і учнів з метою внесення коректив та надання практичної допомоги; внутрішкільний контроль за якістю навчально-виховного процесу [2, с. 20].

Саме в цей час відбувалося становлення поглядів відомого педагога М. Андрієвського щодо визначення теоретичних основ і умов наукової організації педагогічної роботи та управлінської діяльності в навчальних закладах інтернатного типу.

Михайло Костянтинівич Андрієвський народився 21 листопада 1922 року в невеликому містечку Гадяч на Полтавщині. Закінчивши Гадяцьку середню школу № 2 напередодні Великої Вітчизняної війни, Михайло Костянтинівич Андрієвський 8 років віддав службі в лавах Радянської Армії, брав участь у Маньчжурській військовій операції. І лише у 1948 році, демобілізувавшись із армії, вступив на заочне відділення історичного факультету Хабарівського педагогічного інституту. Повернувшись на батьківщину, закінчив навчання у Харківському педагогічному інституті імені Г. С. Сковороди, працював викладачем історії, завучем, директором Гадяцьких загальноосвітніх шкіл, завідувачим Гадяцьким районним відділом освіти.

У 1962 році, коли Михайло Костянтинівич Андрієвський був призначений директором Гадяцької школи-інтернату, він уже мав більше 10-ти років досвіду роботи в системі народної освіти. Аналізуючи початковий період діяльності М. Андрієвського на посаді керівника педагогічного колективу школи-інтернату, необхідно зазначити, що його новаторський підхід до організації управлінської і навчально-виховної роботи виник на базі вивчення, аналізу та творчого застосування прогресивних ідей вітчизняних і зарубіжних педагогів.

Так, у своїй роботі вчителя, вихователя, директора Гадяцької школи-інтернату, він керувався ідеями А. Макаренка щодо трудового, морального виховання особистості дитини в колективі та праці; колективу як мети і об'єкту виховання; формування свідомої дисципліни; поєднання вивчення основ наук з продуктивною трудовою діяльністю, застосовуючи їх відповідно до конкретних умов інтернатного закладу та особливостей методів управління школою-інтернатом. М. Андрієвський визнавав актуальність розробленого А. Макаренком соціально-особистісного підходу у виховному процесі. Але, розуміючи важливість індивідуального розвитку дитини, розвитку всіх сторін суспільно активної особистості, своєю щоденною невпинною працею Михайло Костянтинівич не декларував, а переконливо доводив пріоритетність саме особистісно-соціального виховання. Такий підхід був виваженим, обміркованим кроком і у навчально-виховній роботі з дітьми-сиротами, із педагогічно занедбаними дітьми, схильними до деві-

антної чи деліквентної поведінки, і в співпраці з педагогічним колективом школи-інтернату.

Мету власної управлінської діяльності М. Андрієвський вбачав у поступовому цілеспрямованому вихованні вчителя-дослідника, який, застосовуючи напрацювання видатних педагогів минулого та найновіші педагогічні технології, міг би ефективно працювати над розкриттям здібностей кожної дитини та підготовкою її до реальної дійсності, до трудової діяльності, до справжніх гуманних стосунків між людьми [3, с. 84]. Особистісно орієнтовану діяльність, добре ставлення вихованців школи-інтернату до педагогів і школи, турботу дітей одне про одного, формування активного члену соціуму можуть забезпечити лише такі високі рівні взаємодії вчителя і учнів як співробітництво і співтворчість. Яскравим прикладом такого рівня відносин, на думку Михайла Костянтиновича, були відносини, які склалися у колективах, очолюваних А. Макаренком.

Саме на засадах впровадження у практику ідеї творчої взаємодії вчителів і учнів у 1975-1976 навчальному році в Гадяцькій школі-інтернаті була організована «Лабораторія НОП» (наукової організації праці). Учні 9-ого класу разом зі своїм вихователем і вчителями підготували науково обґрунтовані розробки з практичними порадами й рекомендаціями щодо методів вивчення окремих предметів, організації самопідготовки, самоосвіти, самовиховання тощо. М. Андрієвський у книзі «Прилучення до життя» писав: «Від традиційних учительських порад: як краще готувати уроки з того чи іншого предмету, краще запам'ятовувати матеріал, працювати над книгою тощо – ми перейшли до безпосередньої участі самих вихованців-старшокласників у творенні методики наукової організації праці і не помилилися. Питання оволодіння сучасними прийомами навчання захопило учнів і, разом з конкретним результатом роботи, значно збагатило їх самих» [4, с. 40]. Стиль управління Михайла Костянтиновича, його компетентність, індивідуальний підхід до кожного педагога, уміння вселити впевненість у творчих можливостях вчителя або вихователя на перше місце завжди ставили справу, а в центр уваги – дитину.

М. Андрієвський вважав, що позитивних результатів у педагогічній діяльності можуть досягти лише ті вчителі й вихователі, які постійно поєднують свою щоденну добросовісну роботу з напрацюваннями видатних педагогів минулого і новими досягненнями науки, свої практичні спостереження й узагальнення – із передовим педагогічним досвідом, а творчі інноваційні рішення – із експериментом [5, с. 23]. Саме тому з перших днів роботи на посаді директора Гадяцької школи-інтернату М. Андрієвський приділяв велику увагу організації та роботі науково-теоретичного семінару по вивченню спадщини видатних педагогів минулого і психолого-педагогічного семінару за участю науковців кафедри психології та педагогіки Полтавського педагогічного інституту імені В. Г. Короленка. Із метою поглиблення самоосвіти вчителів і вихователів інтернату була впроваджен-

на така форма роботи як «години наукової інформації», де кожен педагог виступав з повідомленнями про нове у своїй галузі, знайомив колег із матеріалами періодичних педагогічних видань, науково-практичних конференцій, із новинками педагогічної літератури. М. Андрієвський писав: «Не відкрито нового, коли скажу: для того, щоб на високому науковому рівні реалізувати навчальну програму, щоб учень мав міцні знання, кожному педагогу необхідно невтомно працювати над собою. Тож, навчаючи, ми й самі постійно вчимося, удосконалюємо професійну майстерність» [6, с. 1].

Усі засоби управління М. Андрієвського – планування, прогнозування, організація, координація, контроль, оцінка, регулювання – визначалися педагогічним аналізом, що забезпечував цілісність і циклічність управлінської діяльності. Основними об'єктами педагогічного аналізу керівництва Гадяцької школи-інтернату були організовані форми навчання, перш за все уроки колег, які регулярно відвідували М. Андрієвський і його заступники та обговорювали на засіданнях методичного об'єднання або предметних комісій, на виробничих нарадах, в індивідуальних бесідах. Михайло Костянтинович лише за один навчальний рік відвідував біля 400 уроків колег. Результати праці кожного члена педагогічного колективу (поурочні плани, конспекти відкритих уроків, методичні розробки, доповіді, описи дослідів, завдання до самостійних робіт, сценарії позакласних заходів) поряд із монографіями і статтями видатних науковців і педагогів-практиків зберігалися в методичному кабінеті, де в бібліографічному каталозі чітко і конкретно вказувалися зміст і сутність передового досвіду чи наукового дослідження. Матеріали методичного кабінету, в яких був відображений конкретний педагогічний досвід і теоретичні дослідження класиків педагогіки, результати практики і результати самоосвіти, були школою не тільки для молодих вчителів і вихователів, а й для досвідчених педагогів, які мали можливість шляхом одержання зворотної інформації про ефективність методів своєї роботи проаналізувати свою діяльність, порівняти, осмислити, узагальнити, зробити висновки для подальшого її вдосконалення [7, с. 80].

Школою для молодих і досвідчених педагогів, стимулом у творчопошуковій роботі стала особиста педагогічна майстерність М. Андрієвського. Необхідно вказати на суттєві результати, яких досягав Михайло Костянтинович завдяки власній демократичній позиції, спрямованій на стимулювання пізнавальної активності, самостійності учнів, їхнього всебічного розвитку. Різноманітні за своєю структурою уроки (уроки-семінари, диспути, конференції, зустрічі з представниками виробництва, заняття в шкільному музеї), психолого-педагогічні знання, навички і вміння в сукупності з емоційно-вольовими засобами виразності, такими як пристрасність, переконливість, логічна сила викладу матеріалу, давали змогу М. Андрієвському успішно вирішувати поставлені навчально-виховні завдання. І. Кривонос і Н. Тарасевич, доценти Полтавського педагогічного інституту імені В. Г. Короленка, у статті «Урок директора» писали: «Уроки

суспільствознавства М. К. Андрієвського залишають значний слід у розумі й серці учнів. Він уміє залучити всіх до праці, мислення, творчості» [8, с. 1].

Свій новаторський досвід із проблем навчання і виховання школярів в умовах інтернатного закладу, із питань управлінської діяльності, М. Андрієвський виробляв не лише на основі глибокого вивчення і творчого застосування напрацювань класиків педагогіки, а й досвіду колег із різних куточків країни. Розуміючи, що всі витoki нових педагогічних досліджень знаходяться у практиці, М. Андрієвський разом із учителями та вихователями інтернату побував у Павлівській середній школі на Кіровоградщині, очолюваній В. Сухомлинським, у Сахнівській середній школі на Черкащині, директором якої був О. Захаренко, в Ульяновській середній школі № 1 імені В. Леніна, у школах та інтернатах Полтави, Кременчука, Києва, Харкова, Дніпропетровська, Вінниччини, Сумщини.

Вагомий вплив на становлення поглядів М. Андрієвського щодо організації навчально-виховного процесу в школі-інтернаті й управлінської діяльності зробив видатний український педагог В. Сухомлинський. Називаючи педагогічний колектив спадкоємцем і хранителем духовних цінностей, головним коренем школи, В. Сухомлинський вважав, що від того, наскільки мудро, дбайливо й турботливо він зміцнюється, залежить сила навчального закладу як виховного середовища, виховання та його впливу на свідомість і почуття учнів [9, с. 165]. Цю тезу видатного педагога М. Андрієвський взяв за основу своєї управлінської діяльності.

Збагатило педагогічний і управлінський досвід М. Андрієвського і відвідання Сахнівської середньої школи, керованої О. Захаренком. Особливу увагу М. Андрієвський звернув на набуток знаного педагога-новатора у справі родинного виховання, яке набувало особливого значення і змісту, на думку Михайла Костянтиновича, в умовах інтернатних закладів у роботі з дітьми-сиротами, з дітьми із неповних сімей, які повністю чи частково втратили родинні зв'язки або мали певні психологічні проблеми.

Процес успішної педагогічно-управлінської діяльності М. Андрієвського був обумовлений і високою загальнолюдською культурою, що визначалася, насамперед, справжньою інтелектуальністю і високою духовністю, широким світоглядом, прагненням самовдосконалення, самоосвітньої діяльності, творчою активністю, умінням спілкування та управління і забезпечувала саморозвиток і самореалізацію всіх учасників управлінського, педагогічного і навчально-виховного процесів. Ефективність управління М. Андрієвського школою-інтернатом визначалася методами, які він використовував у ході реалізації своїх адміністративно-педагогічних функцій, що виявлялися в моральному стимулюванні педагогічної діяльності, у створенні належного настрою і психологічного мікроклімату для розвитку творчої ініціативи, позитивного ставлення і готовності до діяльності з реалізації мети всіх членів шкільного колективу (заступників директора, вчителів, вихователів, учнів).

Надійною опорою у роботі Михайла Костянтиновича був згуртований педагогічний колектив, який підтримував свого директора в усіх творчих пошуках і починаннях. Здібний організатор, досвідчений учитель, талановитий вихователь, М. Андрієвський користувався заслуженою повагою і любов'ю і серед колег, і серед вихованців. «Школою Андрієвського» називали Гадяцьку середню школу-інтернат не лише в Полтавській області, а й далеко за її межами, продовжують називати так і сьогодні. Високу оцінку управлінській діяльності М. Андрієвського дав В. Сухомлинський. Він писав: «Педагог, директор школи, громадський діяч. Сердечна, чуйна, добра людина... Хочете пізнати справжню педагогіку – їдьте на Полтавщину, у Гадяч, і зустрінетесь там із Михайлом Костянтиновичем Андрієвським...» [10, с. 146].

Досвід Гадяцької школи-інтернату, яка стала опорною в Полтавській області з усіх питань навчально-виховної роботи, висвітлювався на сторінках районних, обласних і центральних, спеціальних освітянських, науково-педагогічних періодичних видань; у ній проводилися наради і семінари вчителів; її відвідували представники інших областей України, іноземні делегації з різних країн світу: Болгарії, Венесуели, Куби, Німецької Демократичної Республіки, Польщі, Чехословаччини [11, с. 41].

Науково-практичний доробок директора Гадяцької школи-інтернату М. Андрієвського, напрацювання усього педагогічного колективу вивчалися і продовжують вивчатися науковцями Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. Діяльність школи, яку називали «академією педагогічної практики», стала гідною наслідування. Саме тому, перша пересувна виставка на Полтавщині (1969 р.), організована Полтавським інститутом удосконалення кваліфікації вчителів як нова форма вивчення і поширення передового педагогічного досвіду, була присвячена знайомству з системою і методами управління навчально-виховними заходами в Гадяцькій школі-інтернаті.

Аналіз педагогічної спадщини М. Андрієвського показав його новаторський підхід до проблем управління загальноосвітніми інтернатними установами, до організації навчально-продуктивної діяльності школярів, до роботи з педагогічним колективом. Такі нові підходи до науково-методичної, пошукової роботи як засобу управління навчально-виховним процесом у Гадяцькій школі-інтернаті через забезпечення діагностико-аналітичних принципів роботи з педагогічним колективом, планування, координацію і розвиток в оптимальному варіанті всіх її форм сприяли всебічному підвищенню кваліфікації кожного вчителя і вихователя, постійному функціонуванню, поступу й удосконаленню ефективності навчально-виховної діяльності.

Дослідження теоретичного і практичного досвіду полтавського педагога можуть бути використані для подальших розробок проблем організації навчально-виховного процесу в умовах загальноосвітніх інтернатних

закладів; збагатити педагогічний досвід працівників освіти інтернатних установ шляхом практичного застосування напрацювань М. Андрієвського.

Література

1. Про оголошення Постанови Кабінету Міністрів України від 14.06.2000 № 946 «Про затвердження Положення про загальноосвітній навчальний заклад»: Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. – Київ: Педагогічна преса. – 2001. – № 6. – С. 3–20.
2. Методика виховної роботи в школі-інтернаті [за ред. С. А. Литвинова і М. М. Миронова]. – Київ: Радянська школа, 1963. – 224 с.
3. Андрієвський М. К., Павелко В. В. Использование педагогического наследия А. С. Макаренко в практике работы школы-интерната: [Текст] / М. К. Андрієвський, В. В. Павелко // А. С. Макаренко и Полтавщина: тезисы докладов и сообщений областной научно-практической конференции – Полтава: Изд-во «Полтава», 1986. – 160 с.
4. Андрієвський М. К., Павелко В. В. Прилучення до життя / М. К. Андрієвський, В. В. Павелко. – Київ: Політвидав України, 1979. – 102 с.
5. Андрієвський М. К. Інформація про наслідки роботи Гадяцької школи-інтернату за III чверть 1961-1962 навчального року // Державний архів Полтавської області. – Ф. Р 4298. – Оп. 1. – С. 703. – Ар. 25.
6. Андрієвський М. К. Плекаєм парость молодю / М. К. Андрієвський // Радянська освіта. – 1981. – № 11. – С. 1.
7. Кривонос І. Роботу кожного – на уровень лучших. Из опыта Гадячской школы-интерната Полтавской области / И. Кривонос, М. Павлий, Н. Тарасевич, Е. Петренко // Народное образование. – 1975. – № 9. – С. 75–80.
8. Кривонос І. Урок директора / І. Кривонос, Н. Тарасевич // Радянська освіта. – 1974. – № 42. – С. 1.
9. Спогади про Сухомлинського / [упоряд. С. П. Заволока]. – Київ: Радянська школа, 1990. – 223 с.
10. Народом призваные: [Книга интервью]. – Харьков: Прапор, 1982. – 175 с.
11. Беседа В. М., Галушка Н. А., Кущенко А. Л., Беседа О. Г. Історія Гадяцької школи-інтернату / В. М. Беседа, Н. А. Галушка, А. Л. Кущенко, О. Г. Беседа. – Гадяч: Вид-во «Гадяч», 2008. – 136 с.

Стаття надійшла до редакції 15.11.2010 р.

УДК 378.4+37.01:51

Сапожников С. В.

викладач

РВНЗ «Кримський гуманітарний університет»

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ ГРЕЦЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ ЯК КРАЇНИ – ЧЛЕНА ЧОРНОМОРСЬКОГО ЕКОНОМІЧНОГО СПІВТОВАРИСТВА

У статті розглядається процес становлення і розвитку системи вищої педагогічної освіти Грецької Республіки як країни – члена Чорноморського економічного співтовариства.

Ключові слова: *вища педагогічна освіта, підготовка вчителів, педагогічні кадри, система.*